

На 1 декември 2018 година се навършват 130 години от блажената земна кончина на приснопамятния Български Екзарх Антим I

Антим I е първият български екзарх (от 1872), виден политик и общественик, останал в историята най-вече като борец за независимостта на Българската църква и за засилване на нейната роля като обединител на народа. Негови са думите: “Ще бъда блажен, ако с моята саможертва възкръсне България за нов свободен живот!”

Роден през 1816 г. в Лозенград, Източна Тракия (днес в Турция) със светско име Атанас Чалъков.

През 1837 г. приема монашество в Хилендарския манастир.

През 1843-1844 г. учи в най-реномираното светско училище в Османската империя – Великата гръцка народна школа в цариградския квартал Куручешме.

През 1848 г. завършва с първия випуск богословското училище на Великата Христова църква в Халки, Гърция. От запазената диплома, написана на старогръцки език на прегамент през 1848 г. става ясно, че бъдещият екзарх е завършил училището с отличие, че преподавател по свещено богословие и философия му е бил ректорът Константин Типалд, а сред подписите е и този на Неофит йеромонах Рилски – професор по славянска филология.

Постъпва в Одеската духовна семинария със стипендия, издействана от руския консул в Измир. Продължава образованието си в Московската духовна академия, която завършва през 1856 г. с магистерска степен по богословие. Заради изрядните си качества бил ръкоположен в йеромонашески сан лично от митрополит Филарет Московски.

От Русия бъдещият екзарх се завръща в Цариград и Патриаршията го удостоява с архимандритско достойнство. Известно време е преподавател и ректор на богословското училище на о. Халки.

През 1861 г. архимандрит Антим е ръкоположен за варненско-преславски, а през 1868 г. – за видински митрополит. Същата година отхвърля църковното подчинение на Цариградската патриаршия и повежда борба за независима българска църква.

На 20 февруари 1870 г. излиза султански ферман за учредяването на Българската екзархия трябвало. През март 1871 г. митрополит Антим е избран за член на Привременния синод на Българската екзархия и участва в църковно-народния събор от 1871 година.

На 16 февруари 1872 г. митр. Антим е избран от Църковно-народния събор за български екзарх. Активният и просветен екзарх играе съществена роля в борбата с униатската пропаганда, за изграждане на Екзархията и за културно-просветното издигане на българския народ.

Екзарх Антим I подпомага морално и материално освободителното движение за освобождаване от турското иго. В екзархийския дом в Цариград той се среща с Христо Ботев (есента на 1875 г.) и други революционери, дава им пари за подготовката на Априлското въстание и ги благославя с думите:

“Бъдете благословени, Вие български чеда. Когато се върнете при Вашите другари във Влашко, предайте им, че от високия екзархийски престол, на който ни поставиха, както Вие достойни чеда на България, аз не ще престана да бъде носител на духа на народа си и с най-буден поглед и твърдо

постоянство ще вървя към постигане на великата негова национална задача (освобождението).”

След жестокото му потушаване и Баташките кланета през 1876 г., по инициатива на екзарх Антим I са събрани доказателства за турските жестокости в Перушица и Батак. Екзарх Антим I ги обобщава в доклад, изпратен до посланиците на великите сили в Цариград. Той уведомява и правителствата им за турските жестокости, като на свои разноски изпраща Марко Балабанов и Драган Цанков в Западна Европа, а сам оглавява делегация до турското правителство в защита на българския народ.

Дейността на екзарх Антим I води до свикването на Цариградската посланическа конференция през декември 1876 година. Въпреки натиска на турския външен министър, той отказва да изпрати благодарствен адрес от българския народ до султана и конференцията, с думите “Не можем да благодарим на правителство, което коли, беси и угнетява народа!”

През януари 1877 г. Антим I проваля специално свикано “Велико народно събрание” в Цариград, като нарочно се “подхлъзва” в Цариградската баня. Единствена цел на събранието е била екзарх Антим да се отрече публично турските кланета.

На 14 април 1877 г. с везирска заповед екзарх Антим I е свален от екзархийския престол. След кратък съд Мидхат паша го осъжда на смърт за държавна измяна. След скорошен преврат в отоманската империя, присъдата е заменена със заточение.

На 17 юни 1877 г. екзарх Антим I е изпратен на заточение в Анкара, Мала Азия.

В писмо до руския император Александър II, екзарх Антим I описва тежкото положение на българския народ и моли царя да се застъпи за България. Прочитайки го, Александър II се просълзил и написал на него “Да се освободи България!”.

През март 1878 г., след освобождението от турско робство, в резултат на обща амнистия екзарх Антим отново заема екзархийския си пост и взема дейно участие в изграждането на новата българска държава.

От 14 февруари до 16 април 1879 г. екзарх Антим I председателствува Учредителното народно събрание, което избира подкрепяния и от него проект за конституция.

От 17 април до 26 юни 1879 г. председателствува Първото Велико народно събрание в Търново, което избира княз Батенберг за първи български княз. Екзарх Антим е избран и за председател на Първото обикновено народно събрание, но отказва.

През 1878-1879 г. екзарх Антим I се включва активно и в комитетите "Единство", подкрепя и дава голяма материална помощ на Кресненско-Разложкото въстание.

На Щипка екзарх Антим полага основния камък за издигане паметник на героите, паднали за свободата на България и по единодушното решение на Народното събрание оглавява делегация до Русия, която благодари на руския народ и на Царя-Освободител Александър II за Освобождението на България.

Екзарх Антим се връща във Видин и поема ръководството на Видинската митрополия като митрополит, какъвто е бил преди да бъде избран за екзарх. Той завещава цялото си състояние за построяването на катедралата "Св. Димитър", за изграждането на читалище и за развитие на просветното дело във Видин и построява голяма двуетажна прогимназия (която носи днес името му).

След Берлинския конгрес през лятото на 1879 г. Антим I организира масово събиране на подписи във Видинската и Врачанската епархия срещу решението за разпокъсване на Санстефанска България.

За разлика от повечето русофилски настроени политици и иереи, Антим I отстоява неизменно българските национални интереси. Когато разбира, че руските империалистически интереси ги застрашават, той подкрепя либералите в лицето на Стефан Стамболов и Петко Каравелов, с които е и дългогодишен приятел. "Вие ни освободихте от турците, чудя се, кой ще ни освободи от Вас?", попитал Антим I княз Дондуков през 1879 г., на банкет по повод неговото изпращане в Търново.

Антим I се обявява рязко против преврата, свалил на 9 юли 1886 г. княз Александър Батемберг, и подкрепя Стамболов и Регентството.

На 14 ноември 1885 г., през Сръбско-българската война, Антим I отказва да напусне обсадения Видин с думите "Трупът на пастира трябва да бъде там, дето пада народ и войска."

През 1887 г. той е депутат в Третото Велико народно събрание, което избира Фердинанд за български княз и го призовава публично да спазва Търновската конституция.

На 1 декември 1888 г. екзарх Антим I предава Богу дух в град Видин.

ВЪЗПОМЕНАТЕЛНИ ТЪРЖЕСТВА ПО СЛУЧАЙ 130-ТА ГОДИШНИНА ОТ БЛАЖЕНАТА ЗЕМНА КОНЧИНА НА ПРИСНОПАМЕТНИЯ

БЪЛГАРСКИ ЕКЗАРХ АНТИМ I

По решение на Св. Синод на Българската Православна Църква – Българска Патриаршия, паметта на многозаслужилия пръв Български Екзарх ще бъде почетена с богослужения и възпоменателни събития в град Видин на 1 и 2 декември.

ПРОГРАМА

на богослуженията и възпоменателните събития

01.12.2018г. Събота

- 15:00-17:00 – Възпоменателна научна конференция посветена на приснопаметния Български Екзарх Антим I, Конферентна зала на Областна администрация (вход свободен).

Доклади:

1. Екзарх Антим ранни години, духовно израстване и служение като Видински митрополит (1868 – 1872) – доц. д-р Павел Павлов, преподавател по История на Църквата, Богословски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

2. Екзархийско служение (1872 – 1877) – личен принос на Екзарх Антим за полагане основите и утвърждаването на Българската екзархия – гл. ас. д-р Росен Русанов, преподавател по История на Църквата, Православен богословски факултет на ВТУ „Св. Кирил и Методий“

3. Екзархийско служение (1872 – 1877) – ролята на Екзарх Антим за Освобождението на България – проф. д.и.н. Вера Бонева, преподавател по

история на България, УНИБИТ, София

4. Повторно служение на Видинската митрополитска катедра и обществена дейност на Екзарх Антим в периода 1878 – 1888 г. – ик. д-р Йордан Василев, църковен историк

5. Видин и видинчани за Екзарх Антим I – Невен Илиев, Регионален исторически музей, гр. Видин

- 18:00 – Възкресна Вечерня служба, храм Св. Николай Мирликийски Чудотворец

- 19:00 – Концерт на Читалище „Цвят 1878“, зала на Симфоничния оркестър гр. Видин (вход свободен)

02.12.2018г. Неделя

- 08:00 – Утрения, митрополитски храм Св. Николай Мирликийски Чудотворец

- 09:30 – Начало на светата Литургия

- 11:00 – Панихида в памет на приснопаметния Български Екзарх Антим I, отслужена от митрополитите на Св. Синод

- 11:30 – Заупокойна молитва пред гробницата-мавзолей на Екзарх Антим I.

Екзарх Антим I
(1816-1888)